

Informationsklass
Ingen informationsklass vald

Elisabet Ahlin

Klimat- och näringslivsdepartementet
Regeringskansliet

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kopia:
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Dnr: KN2023/04245

2024-02-05

2023/3667

REMISSVAR

Svar på remiss av betänkandet Ett förändrat regelverk för framtidens gas- och elnät (SOU 2023:64)

Affärsverket Svenska kraftnät har som remissinstans mottagit betänkandet Ett förändrat regelverk för framtidens gas- och elnät (SOU 2023:64) från Utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena (dir.2022:20). I betänkandet föreslås ändringar i ramverket för intäktsreglering i syfte att åstadkomma förenlighet med gällande EU-rätt (särskilt EU-domstolens dom i mål C-718/18, Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland). Betänkandet innehåller också förslag om effektivare domstolsprövning av beslut om intäktsramar samt förslag om förstärkning av kundernas ställning.

Sammanfattning av synpunkter

Efter övervägande av konsekvenser av förslaget vill Svenska Kraftnät lyfta fram följande synpunkter:

- ökade befogenheter förutsätter ökat samarbete, Svenska kraftnät föreslår att det i enlighet med elmarknadsdirektivet, krävs samarbete mellan nätmyndigheten och Svenska kraftnät,
- utredningens förslag avseende upphävande av Lagen om särskilt investeringsutrymme bör utredas mer,

- Svenska kraftnät förordar att möjligheten för nätföretag att få rulla över underskott (s. k. överrullning) mer än en tillsynsperiod kvarstår,
- förutsättningarna för vad som utgör särskilda skäl vid överrullning bör vara tydliga,
- Svenska kraftnät ställer sig positivt till förslagen om skyndsamhetskrav i överprövning i domstol av beslut om intäktsramar samt införandet av sakkunniga ledamöter i domstolen,
- Svenska kraftnät är tveksamt till förslaget om att endast en mening i kap 6 § 6 om enhetlig debitering av mätarutrustning vid anslutning utgår,
- Svenska kraftnät föreslår att även §§ 5, 6, 7 samt 8 i kap 6 (ellagen) utgår så att avgifterna för tillträde till näten inte fastställs i ellagen,
- Svenska kraftnät ställer sig tveksam till förslaget att kap 3 kap 43-44 §§, ellagen, ska utgå då det idag inte är klarlagt om nätnyttoersättningen är en tariff eller att utformningen av nätnyttoersättningen inkluderas i EIs befogenheter, Svenska kraftnät föreslår därför att 3 kap 43-44 §§, ellagen, bibehålls,
- Svenska kraftnät är tveksam till att utredningen väljer att införa ett nytt stycke om samlad redovisning för nätverksamhet i nya kap 5 § 2 samt att bibehålla kap 3 §§ 51 och 52 om samlad redovisning då det antagligen går emot elmarknadsdirektivets krav om kostnadsriktiga elnätstariffer. Svenska kraftnät föreslår att stycket i nya kap 5 § 2 gällande samlad redovisning för nätverksamhet utgår samt att kap 3 §§ 51 och 52 utgår vid ett införande av utredningens förslag,
- Svenska kraftnät anser att ändringen av 8 kap 19 § ellagen om förhandsprövning av villkor för balansansvar inte bör införas.
- Svenska kraftnät anser att en fördjupad analys av den konstitutionella ordningen med förbud mot ministerstyre och myndigheters oberoende i Sverige bör göras.
- det är eftersträvansvärt att så långt som möjligt bibehålla likvärdiga regelverk mellan el- och gasmarknaden.

Nedan utvecklas resonemanget för varje punkt.

Ökade befogenheter förutsätter ökat samarbete

Då förslaget generellt handlar om tillsynsmyndighetens oberoende och exklusiva befogenheter gentemot lagstiftare, offentliga och privata organ uppstår flertalet effekter först när Energimarknadsinspektionen (Ei) tillämpar det nya regelverket,

vilket innebär att Ei kommer att ha möjlighet att anpassa sitt agerande utifrån vad myndigheten själv anser vara lämpligt.

Ett av de grundläggande kraven och syftena med den europeiska lagstiftningen är att regler och metoder ska vara transparenta och förutsägbara samt att aktörerna på elmarknaden ska samverka. Utredningen föreslår ökade befogenheter för Ei men med ökade befogenheter tillkommer även ökade krav på bland annat samarbete. Artikel 58 i elmarknadsdirektivets fastställer tillsynsmyndighetens allmänna mål och där anges bland annat att tillsynsmyndigheten ska samarbeta med andra relevanta nationella myndigheter när de utför sina uppgifter.

Krav om samarbete och transparens återfinnas genomgående i det europeiska regelverket. Vid arbete med tariffutformning såväl som lagstiftningen om intäktsramregleringen bör Svenska kraftnät involveras då det kan påverka myndighetens möjligheter till att utföra sina uppgifter. Svenska kraftnät föreslår därför att det, i enlighet med elmarknadsdirektivet, krävs samarbete mellan nätmyndigheten och Svenska kraftnät vid ett införande av utredningens förslag.

Reglering av intäktsramar

Ei:s utformning av de kommande föreskrifterna om intäktsram och preliminära metoder kommer att remitteras men idag är det som sagt svårt att säga vad dessa till slut kommer att innehålla.

Svenska kraftnäts möjligheter att bygga ut elnätet kommer antagligen inte att påverkas men Svenska kraftnät vill dock lyfta vikten av att skapa förutsättningar för andra aktörer inom branschen att genomföra alla de investeringar som kommer att krävas för att klara av elektrifieringen av samhället. Svenska kraftnät anser vidare att det är viktigt med ett långsiktigt perspektiv för stora samhällsviktiga investeringar i infrastrukturen. Investeringar i elnätsverksamhet kräver framåtblickande, långsiktiga och stabila förutsättningar.

Svenska kraftnät anser att utredningens förslag avseende upphävande av Lagen om särskilt investeringsutrymme bör utredas mer. Utredningen föreslår att införa ny bestämmelse om att underskott på ansökan av nätföretaget kan få rullas över till en senare tillsynsperiod än den närmast följande, om Ei finner att särskilda skäl föreligger. Svenska kraftnät förordar att möjligheten att få rulla över underskott mer än en tillsynsperiod kvarstår. Vi anser även att förutsättningarna för vad som utgör särskilda skäl bör vara tydliga. Förslaget till ändring om upphävande av Lagen om särskilt investeringsutrymme kan orsaka ökad osäkerhet i förutsättningarna för den långsiktiga planeringen.

Skyndsamhetskrav samt sakkunnig expertis i domstolsprövningen

I utredningen förslås att ett skyndsamhetskrav införs vid överprövning av beslut om intäktsramar. Skälet är att minska långa handläggningstider med den osäkerhet som det medför för parterna i målet och för kundkollektivet. Svenska kraftnät delar bilden av de negativa konsekvenser som långa handläggningstider medför, särskilt med tanke på det stora investeringsbehovet för att möjliggöra omställningen av energisystemet och en ökad anslutning av förnybar elproduktion. Svenska kraftnät ställer sig positiv till förslaget om skyndsamhetskrav vid prövning i domstol. Av samma skäl ställer sig Svenska kraftnät bakom förslaget att införa ämnesspecifik expertis genom att utse två sakkunniga ekonomer som ledamöter i förvaltningsrätten och i kammarrätten. Svenska kraftnät tror att sakkunniga ledamöter i rätten på sikt även kan bidra till mer välgrundade och utförliga beslut i de ärenden som är föremål för överprövning. Svenska kraftnät är positivt till att treinstanskedjan bibehålls.

Enhetlig debitering av mätarutrustning vid anslutning

Utredningen bedömer att bestämmelserna i 4 kap. 37 och 38 §§ ellagen om utformningen av avgifter för småskalig elproduktion inkräktar på tillsynsmyndighetens exklusiva befogenheter och bör utgå. Som en konsekvens av att 4 kap. 37 § tas bort föreslår utredningen även att kapitel 6 § 6, om debitering av mätutrustning för elproducenter, ändras så att formuleringen om avgiftsfrihet för vissa elproducenter utgår.

Ändringen innebär en mer enhetlig debitering av mätarutrustning vid anslutning för alla elproducenter. Samtidigt kvarstår en diversifiering gällande debitering av mätutrustning fortsatt mellan olika nätanvändare då svensk lagstiftning genom Ellagen kap 6 § 6 fastställer att ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation men inte debitera en elanvändare för mätutrustningen.

Elmarknadsförordningen artikel 18 fastställer regler om avgifter för tillträde till näten. Artikel 18.1 fastställer bland annat att de avgifter som tas ut av nätoperatörerna för tillträde till näten, inklusive avgifter för anslutning till näten och avgifter för användning av näten ska avspegla de faktiska kostnaderna samt tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Att ellagen inte ska inkräkta på nätmyndighetens exklusiva bestämmande rätt kring anslutningsavgifter och nättariffer, är ett av utredningens huvudbudskap. Detta medför att även ellagens nuvarande bestämmelser om debitering av mätutrustning för elproducenter bör utgå utifrån det resonemang utredningen framfört om nätmyndighetens exklusiva

bestämmanderätt gällande de avgifter som tas ut av nätoperatörerna för tillträde till näten.

Svenska kraftnät är således tveksam till förslaget om att endast en mening i kap 6 § 6 om enhetlig debitering av mätarutrustning vid anslutning utgår. Svenska kraftnät föreslår därför att även §§ 5, 6, 7 samt 8 i kap 6 (Ellagen) utgår så att avgifterna för tillträde till näten inte fastställs i ellagen. Konsekvenserna för ändringen anses små i och med att regleringen hamnar i nätmyndighetens föreskrifter.

Fortsatt viktigt med regional ersättning vid inmatning av el

Utredningen föreslår att bestämmelsen i kap 3 § 43 om att elproduktion som minskar nätföretagets energiförluster samt kostnader mot överliggande nät, så kallad nätnyttoersättning, bör utgå.

Utredningen för ett resonemang om att kraven på tariffutformning som återfinns i energieffektiviseringsdirektivet (direktiv 2012/27/EU²⁴) inkluderar motsvarande krav. Utredningen menar att bestämmelsen kan vara otillåten och att den kan vara inom nätmyndighetens bestämmanderätt. Utredningen menar även att konsekvenserna av borttagandet av paragrafen bör vara små i och med att motsvarande krav antagligen hamnar myndighetsföreskrifter. Samtidigt är det fortsatt otydligt om nätnyttoersättningen är en tariff utifrån svensk och europeisk lagstiftning.

Tidigare har Ei tagit fram en ny metod för att beräkna nätnyttoersättningen¹ som beräknas retroaktivt, i motsatts till en tariff. I Ei:s föreskrift för utformning av nättariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet (EIFS 2022:1)² inkluderas inte nätnyttoersättningen. Inte heller i ACERs rapport om utformningen av transmissions- och distributionstariffer³ inkluderas en sådan ersättning. Att det finns skäl till att bibehålla ersättningen nämner samtidigt utredningen i sin konsekvensanalys. Nätnyttoersättningen innebär att elproduktionsanläggningar belägna i förbrukningsområden har rätt till ersättning om de minskar förluster i elsystemet samt producerar vid rätt tillfällen när effektbehovet i förbrukningsområdet är som störst.

Ersättningen medför alltså ett ekonomiskt incitament till att bygga, ansluta och bibehålla elproduktion på fördelaktiga platser för samhället. Om elproduktionsanläggningen skulle försvinna behöver kundkollektivet betala motsvarande ersättning till nätföretagen. Dessutom kan ytterligare elnät behöva

---

¹ [Ny metod för beräkning av nätnyttoersättning - Energimarknadsinspektionen \(ei.se\)](#)

² [Nu är föreskrifterna om tariffutformning för ett effektivt nätutnyttjande klara - Energimarknadsinspektionen \(ei.se\)](#)

³ [ACER electricity network tariff report.pdf \(europa.eu\)](#)

byggas ut vilket tar tid. Ersättningen är därmed ett instrument för att motverka existerande såväl som kommande effektbrist inom förbrukningsområden. Ersättningen konkurrerar heller inte med lokala marknader för att hantera överbelastning utan är ett generellt verktyg till ett mer effektivt nätutnyttjande. Exempelvis ska all planerbar elproduktion i förbrukningsområden, så som kraftvärmeverk, ersättas ekonomiskt om de bidrar med ovan nämnda nytta.

Svenska kraftnät ställer sig tveksam till förslaget att kap 3 kap 43-44 §§, ellagen, ska utgå då det idag inte är klarlagt om nätnyttoersättningen är en tariff eller att utformningen av nätnyttoersättningen inkluderas i EIs befogenheter. Svenska kraftnät föreslår därför att 3 kap 43-44 §§, ellagen, bibehålls.

Inget behov av samlad redovisning för nätverksamhet

Utredningen föreslår ett nytt kapitel 5 om intäktsram för nätverksamhet som är förenligt med EU-rätten. I det nya kapitlet föreslås att en intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig; om inte nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat. Kapitel 3 § 51 om samlad redovisning kvarstår samtidigt som det saknas ett resonemang i utredningen om hur en samlad redovisning är förenlig med EU-rätten gällande elmarknadsdirektivets krav om effektiva nättariffer.

Tidigare i prop. 2021/22:153 fördes ett resonemang om samlad redovisning som ett sätt att underlätta finansiering av nätinvesteringar i glesbygd men ett resonemang kring frågan om det fortsatt är önskvärt och i linje med EU-rätten saknades. I elmarknadsförordningen artikel 18 fastställs att regler om avgifter för tillträde till näten, användning och förstärkning av näten ska vara transparenta, kostnadsriktiga och icke-diskriminerande. Det går att ifrågasätta om det är icke-diskriminerande när endast några få stora nätbolag med flera koncessionsområden har i realiteten har möjlighet att utnyttja samlad redovisning. Det går också att ifrågasätta om samlad redovisning är förenlig med elmarknadsdirektivets krav om kostnadsriktiga elnätstariffer.

I såväl Eis föreskrift (EIFS 2022:1) som i ACERs rapport om utformningen av transmissions- och distributionstariffer förtydligas hur kostnader från olika spänningsnivåer ska fördelas för att skapa effektiva tariffer. När olika koncessionsområden redovisas samlat försämras effektiviteten i tarifferna då kostnader från överliggande ledningsnät från andra koncessionsområden belastar uttags- respektive inmatningsabonnemang i ett annat nätkoncessionsområde. Detta medför att incitamentskedjan mellan stamnät, regionnät och slutligen lokalnät för olika nätanvändare försämras eller helt försvinner.

Svenska kraftnät är därför tveksam till att utredningen väljer att införa ett nytt stycke om samlad redovisning för nätverksamhet i nya kap 5 § 2 samt att bibehålla kap 3 §§ 51 och 52 om samlad redovisning då det antagligen går emot elmarknadsdirektivets krav om kostnadsriktiga elnätstariffer. Svenska kraftnät föreslår därför att stycket i nya kap 5 § 2 gällande samlad redovisning för nätverksamhet utgår samt att kap 3 §§ 51 och 52 utgår vid ett införande av utredningens förslag. Konsekvenserna för en sådan ändring anses små då ändringen endast påverkar ett fåtal nätbolag.

Förhandsprövning av villkor för balansansvar

Utredningen föreslår en ändring av 8 kap. 19 § ellagen. Svenska kraftnät anser att ändringen inte bör införas.

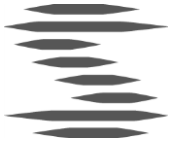
Svenska kraftnät kommer under 2024 att genomföra en ändring som innebär att leverans av balanstjänster inte längre regleras i avtal om balansansvar utan i andra separata avtal. Då dessa separata avtal kommer att omfattas av 3 kap. 7-8 §§ ellagen behövs ingen ändring av 8 kap. 19 §.

Övriga synpunkter

Svenska kraftnät noterar att utredningen inte berör den konstitutionella ordningen i Sverige med förbud mot ministerstyre (RF 11 kap 3 § samt 12 kap 2-3 §§). Svenska kraftnät anser att en fördjupad analys av den konstitutionella ordningen och myndigheters oberoende i Sverige bör göras.

Svenska kraftnät anser det är eftersträväsvärt att så långt som möjligt bibehålla likvärdiga regelverk mellan el- och gasmarknaden.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lotta Medelius-Bredhe efter föredragning av verksjurist Elisabet Ahlin. I handläggningen av ärendet har Björn Forsberg, verksjurist, Joachim Karlsson, controller, Lars Munter, elmarknadsutvecklare samt Martin Nilsson, elmarknadsutvecklare, deltagit.

Sundbyberg, dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe

Elisabet Ahlin